

Matti Aho
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira

14.3.2014

Kokous	EFSA Advisory Forum
Paikka	Ateena, Kreikka
Aika	5.–6.3.2014
Osallistujat	Matti Aho, Evira

Yhteenveto

Neuvoa-antavan foorumin (AF) 51. kokous pidettiin Ateenassa, tämänhetkessä EU:n neuvoston puheenjohtajavaltiossa. Uuden ESFAn pääjohtajan ja uusien hallintokomitean jäsenten valinnan keskeneräisyys loi kokoukseen odottavan tunnelman. Pääosassa oli EFSA:n datapolitiikan pohdinta. Kovin pitkiä askelia avoimen datan suuntaan ei rohjettu ottaa. Eläinten terveys- ja hyvinvointipaneeli esitteli työtään. Riskinarvioinnin metodologiaa käsittelevälle verkostolle annettiin vielä vuosi työaikaa, jonka jälkeen työ organisoidaan uudella tavalla. Suomi esitteli nitraatti-nitriitti saanninarvioinnin tuloksia ja siihen perustuvia uusia syöntisuosituksia.

Kokouksen kulku

Uutena jäsenenä esiteltiin NO varaedustaja. Esteen olivat ilmoittaneet UK, BE ja CH. Kokouksen puheenjohtajana toimi Juliane Kleiner Bernhard Urlin estyttyä.

Kreikan ministerin ja elintarvikeviranomaisen tervehdykset

Ministerin puheen luki AF:n GR jäsen. Sen perään kuultiin Kreikan elintarvikeviranomaisen tervehdys.

Yhteinen ohjausdokumentti 2014–2016

EFSA:n Alberto Spagnoli esitteli puhelimitse hallintokomitean jo hyväksymän koostedokumentin, jossa on sekä monivuotinen ohjelma 2014–2016 että vuosisuunnitelma 2014 henkilöstösuunnitelmiseen. Asiakirjassa heijastuivat ulkoisen arvioinnin pohjalta tehdyt hallintokomitean suositukset: pitkän aikavälin kestävyuden varmistaminen, luottamuksen lisääminen, EU:n riskinarviointikyvyn kasvattaminen ja selkeyden sekä saavutettavuuden parantaminen. Henkilöstön määrä ja budjettiraami on etumerkiltään negatiivinen.

Keskustelussa kiiteltiin dokumenttia selkeydestä, mutta pohdittiin resurssien ja tehtävien yhteensopivuutta ja erityisesti säädeltyjen tuotteiden aiheuttamaa painetta. FI totesi, että AF:n 50. kokouksen pohdiskelu riskinarviointikyvyn parantamisesta jäsenvaltioissa ei ollut vielä päätyneet ohjausdokumenttiin. Vuotta 2015 koskeva toimintasuunnitelma esitellään kesäkuussa ja siitä toivotaan jäsenvaltioiden kommentteja syyskuun puoliväliin mennessä.

Jäsenvaltioiden ja EFSA:n tieteellisen yhteistyön parantaminen

AF:n keskusteluryhmän (FR, IE, CY, SE, DE, BE, SK ja ES) työn pohjalta on luotu asiakirja suosituksineen. Nyt työ oli saatu pisteeseen, jossa AF oli valmis hyväksymään sen kiitoksin. Asiakirjan suositukset antavat suuntaa Focal Point -työn laajentamiselle ja Artikla 36 mukaisen yhteistyön tiivistämiselle.

Riskinarviointikyvyn parantaminen

EFSA:n Juliane Kleiner esitteli yhteenvetoon AF:n 50. kokouksen käymistä keskusteluista EU:n riskinarviointikyvyn parantamiseen liittyen. Keskusteluiden johtopäätökset oli koottu kolmeen koriin: ehdotuksiin, jotka koskivat rakenteiden kehittämistä, ehdotuksiin uusista kysymyksenasetteluista ja

ehdotuksiin uusien kysymysten priorisoinnista. Ehdotuksia oli avattu virkatyönä. Kleiner pyysi erityisesti pohtimaan priorisointikriteereitä.

Keskustelussa rakenteelliset ehdotukset todettiin tervetulleeksi. Listattujen uusien kysymysten ja niiden priorisoinnin käsittely osoittautui hankalaksi, eikä uusia ideoita löytynyt. FI totesi, että valtaosa EFSA:n työtaakasta tulee suoraan sille asetetuista kysymyksistä ja säädeltyjen tuotteiden arvioinnista. Tässä on siten kyse itselle asetettavista tehtävistä (self tasking). Niihin ryhdyttäessä on tarpeen paremminkin tarkastella tämän listan lisäksi muita asiakirjoja, kuten Horizon 2020 teemoja, EFSA:n tiedestrategiaa ja nousevien riskien työn (Emerging risks) tuloksia. Keskustelua jatketaan ja EFSA ottaa mielellään vastaan ehdotuksia asiakirjan syventämisestä.

EU:n riskinarviointiagendan luominen

EFSA:n Jeffrey Moon esitteli yhteenvetoa, johon oli koottu kahdeksan jäsenvaltion toimittamat tiedot suunnitelluista riskinarviointiprojekteista. Keskustelussa malli todettiin hyväksi ja siihen toivotaan kontribuutioita myös muilta (mielellään 15.4.2014 mennessä), mutta samalla toivottiin, että EFSA:ssa varaudutaan listauksen päivityksiin. Käynnissä olevista ja päättyneistä projekteista on kumulatiivinen listaus EFSA:n Science Netissä, mutta listauksia ei päivitä kukaan.

Keinot estää ristiriitaisia riskinarvioita

EFSA:n Stef Bronzwaer esitteli FR:n ANSES-viraston ja EFSA:n välillä käydyn keskustelun pohjalta ehdotuksia mekanismeista, joilla eri riskinarvioita tuottavat tahot informoisivat toisiaan, jotta tarpeellinen sovittelu voitaisiin suorittaa ennen arvioiden julkaisua. Erimielisyydet koskevat tyypillisesti korkean poliittisen statuksen omaavia ongelmia (bisfenoli-A, aspartaami, perkloraaatti jne.), jolloin hyödyllisiksi katsotut menettelytavat voivat jäädä ulkotieteellisen harkinnan varjoon.

Keskustelussa todettiin, että menettelytavat ovat jo kehittyneet merkittävästi ja niiden listaus on hyödyllistä seuraavia mahdollisia tapauksia ajatellen.

Datapolitiikka

EFSA:n Mary Gilsenan esitteli luonnosta datatiekartasta eli EFSA:n koottavaan tietoon ja sen käyttämiseen liittyviä linjausehdotuksia. Suuntaa tarvitaan datan laadun parantamiseen, avoimen datan ajatuksiin ja myös datan käyttökelpoisuuteen. EFSA:ssa on pohdittu jopa erillistä, Euroopan laajuista näytteenotto-ohjelmaa riskinarviointitarpeisiin.

AF jakautui neljään keskusteluryhmään, jotka pohtivat laatua ja avoimuutta. Alustavassa yhteenvedossa keskustelusta todettiin, että kaikki eivät ole valmiita avaamaan dataa julkiseksi, ehkä on luotava askel-askeleelta etenemistie. Datan laadun osalta todettiin jo saavutettu hyvä standardointia edistänyt kehitys (SSD, SSD2, Foodex2 jne.). Ruuan käyttötietojen osalta todettiin menetelmien harmonointitarve. Uusien seurantaohjelmien perustamiseen ilman lakipohjaa suhtauduttiin perin penseästi. DK toi esiin, että myös muilla elintarvikeketjun toimijoilla kuin viranomaisilla on riskinarviointien kannalta oleellista dataa, jopa kertaluokkia enemmän. DK visioi lisäksi, että jatkuvatoiminen ja automaattinen datankeräys tuo pian tilanteen, jossa valinta on oleellisempi kuin etsintä.

Datapolitiikan kysymyksistä keskustellaan seuraavaksi kemiallisen saantitiedon ryhmässä. EFSA:n puolelta luvattiin, että asiasta keskustellaan myös zoonosiryhmässä.

GR kemikaalien esiintyvyydatan välityksestä EFSAan

GR esitteli IT-hankettaan, jolla oli sopeuduttu EFSA:n standardointivaateisiin. Hanke oli osoittautunut terveelliseksi.

DK jääviydestä

DK halusi palata kysymykseen laitosten ja yksittäisten tutkijoiden yhteistyöhön elintarvikeketjun teollisuuden ja muiden toimijoiden kanssa. Euroopan omassa tiedepolitiikassa (Horizon 2020) ja myös kansallisessa politiikassa yhteistyö on katsottu toivottavaksi, jopa pakolliseksi. EFSA:n

puolelta todettiin, että jääviyssääntöjä ollaan tarkastelemassa ja jo tehdyt (pienet) muutokset selkeyttävät tilannetta. Kysymys on erittäin poliittinen ja sen ratkaisu edellyttää tasapainoista ja vaiheittaista etenemistä.

FR ruuan haittavaikutuksista (nutravigilance)

FR esitteli lyhyesti kokemuksia kansallisesta ruuan, lähinnä lisäravinteiden haittavaikutusten seurannasta (FR:ssä säädöspohjaista) ja ehdotti erillisen uuden verkoston perustamista asian ympärille. Esillä oli myös luonnos toimeksiannosta. Esitys toivotettiin tervetulleeksi ja koko joukko jäsenvaltioita ml. FI ilmoittautui mukaan verkostoon.

EFSA:n kansainvälinen yhteistyö

EFSA:n Djien Liem tarkasteli esitelmässään EFSA:n kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä. Esillä oli myös luonnos toimintaohjelmaksi vuosille 2014–2016. Lievä kiemurtelu aiheesta lienee seurausta siitä, että aiemmin komissiossa ei ole katsottu hyvällä silmällä EFSA:n itsenäistä roolia kansainvälisissä yhteyksissä. Nyt näyttää kuitenkin siltä, että EFSA:n työ on todettu hyödylliseksi koko EU:n kannalta.

Keskustelussa odotettiin ohjelmalta selkeämpää näkymää toimeenpanoon, tiekarttaa. Todettiin, että vaikka EFSA:lla ei ole pysyvää kutsua JECFA:n, JEMRA:n ja JMPR:n kokouksiin, niissä istuvat asiantuntijat tunnistavat EFSA:n työn.

Eläinten terveys- ja hyvinvointipaneelin sekä -verkoston esittely

Paneelin varapuheenjohtaja Hans-Hermann Thulke ja EFSA:n Franck Berthe esittelivät aiheen piirissä tehtävää työtä. FI kiitti hyvästä työstä ja ehdotti, että riskinarvioinneissa tarkasteltaisiin eri tauteja aiheuttavien tekijöiden riskin lisäksi eläinten kasvatusjärjestelmien riskinkestävyyttä. Hans-Hermann Thulke piti ehdotusta tervetulleena ja totesi, että tästä onkin jo keskusteltu paneelin piirissä, mutta että tässä ollaan vielä alkutekijöissä.

Riskinarvioinnin metodologian verkosto

EFSA:n Bernard Bottex esitteli asiaa. Keskustelussa todettiin, että kerran vuodessa kokoontuvat verkostot tuskin toimivat kovin tehokkaasti. Verkostolle annettu tehtävä todettiin ehkä liian laajaksi. Keskustelussa esitettiin, että verkoston työ pitäisi jakaa biologiseen ja kemialliseen, mutta esitystä myös vastustettiin. Lopputulemana todettiin, että EFSA:ssa mietitään asia uudelleen ja mahdollisesti verkosto muutettaisiin vuoden 2014 jälkeen AF:n työryhmäksi, joka mahdollistaisi kokoontumiset kapeammilla agendoilla. Ehkä tarvitaan yksi ryhmä puimaan metodologiaan liittyviä strategisia kysymyksiä ja toisia ryhmiä teknisempiin aiheisiin.

Ohjeistus verkostoihin osallistuville

Itsearviointien, AF- ja Focal Point -ryhmien keskusteluiden perusteella oli laadittu luonnos erityiseksi ohjeistukseksi EFSA:n tieteelliseen verkostotyöhön osallistuville. Ohjeeseen suhtauduttiin myönteisesti, vaikka se on varsin yksityiskohtainen ja vakavasti otettuna lisäisi Focal Point -työtaakkaa.

FI nitraattia ja nitriittiä koskevasta riskinarvioinnista ja SE nitriittiä koskevasta riski-hyöty-analysistä

FI esitteli Eviran nitris-projektin tulokset. Erityisesti hehkutettiin arvioinnin kvantitatiivisuutta, riskinarvioinnin ja riskinhallinnan läheistä yhteistyötä sekä hankkeen tieteellistä luonnetta.

SE esitteli projektiaan, jossa käynnistetään riski-hyöty-analyysiä nitriitin lisäainekäytön vähentämisestä.

Keskustelussa molempia pidettiin mielenkiintoisina.

DE ja CY energiajuomista

DE esitteli projektin, jossa oli etsitty kuluttajaryhmiä, joiden energiajuomien kulutus on erityisen suuri. Löydös oli Assembly-tyyppiset tietokonejuhlut. CY oli käynnistänyt projektin, jossa oli arvioitu eri (herkkien) kuluttajaryhmien kofeiininsaantia tutkimalla eri tuotteiden kofeiinipitoisuuksia. Erityisen suuria pitoisuudet olivat katukahviloiden juomissa.

Lopuksi

Kokouksen lopuksi keskusteltiin IT aloitteesta eri tilaisuuksista, joita järjestetään Milanossa EXPO 2015 suuren ruokamessun yhteydessä.

ES kertoi, että kansalliseen elintarvikeviranomaiseen oli liitetty kuluttaja-asioiden virasto. Uudella laajalla virastolla on kolme laboratoriopalvelua.

Edelleen todettiin, että uuden pääjohtajan valinta etenee komission lyhytlistauksen jälkeen lähiviikkoina EFSA:n hallintokomiteaan, joka puolestaan lähettää parhaimmaksi katsomansa kandidaatin haastateltavaksi Euroopan parlamenttiin. Hallintokomitean uusien jäsenten valinta on myös edennyt loppusuoralle. Komission odotetaan tekevän ehdotuksen neuvostolle piakkoin.

AF:n seuraava kokous pidetään 18.6. Norjassa. NO kertoi, että AF:n kokousta edeltävään päivään 17.6. on suunniteltu kansainvälistä riskinarvioinnin tiedeseminaaria.

JAKELU Eviran jory, K. Savela, K-M. Siekkinen
 J. Husu-Kallio, R. Heinonen/MMM